

OCHRANA OSOBNOSTI Z HLEDISKA PRÁVNÍ FILOZOFIE A PLATNÉHO PRÁVA

1. Závěr

Na právo se můžeme dívat ze dvou hlavních pohledů. Právo buď je jen soubor psaných pravidel, které jsou připraveny lidmi na základě jistých zájmů, nebo jde o soubor pravidel, které jsou sice psané, ale jejich podstata vychází z vyššího normativního systému.

První pohled je pohledem současným. Současná právní věda preferuje platné právo jako soubor pravidel, uveřejněných ve sbírce zákonů. Co není zákonem zakázáno, je dovoleno. Avšak tato právní filozofie vede k destabilizaci společnosti. Zákonodárce každý rok přijímá stovky novel a vytváří nové zákony, aby postihl nové skutečnosti, které se objevují ve společnosti.

I přes snahu zákonodárce, je společnost stále nespokojenější s právním stavem společnosti. Společnost zjišťuje, že právo neplatí pro ty, kteří jsou schopni si najmout velké právní kanceláře, jenž jim dokážou nalézt mezeru v zákoně.

I. Kant jako jeden z prvních nastínil problém mezi legalitou a legitimitou. Nejde však jen o otázku u zákonodárce, zdali činí legitimně i legálně, ale i u recipienta právní normy. Je každý legální úkon recipienta právního řádu České republiky legální i legitimní? Legální, pokud není v nesouladu s právním řádem, ano. Ale je i legitimní? A je i morální?

Juspozitivismu stačí jen ta skutečnost, že akt zákonodárce je legální. I u recipienta je jen jediný předpoklad pro posouzení aktu, zdali je v rozporu s právem, jen samotná jeho legalita. Legimita a morálka se až na výjimečné výjimky nezkoumá.

Vzhledem k tomu, že člověk je homo homini lupus, musíme se opět vrátit k I. Kantovi, kdy legitimitu charakterizuje jako ospravedlněnou oprávněnost. Ale kdo určí onu ospravedlněnost. Z jakého normativního systému bude vyvěrat? Zcela jistě nemůže vyvěrat z platného práva.

Pokud bychom totiž připustili myšlenku, že jen platné právo, tedy právo psané a publikované ve Sbírce zákonů České republiky, je právo, kterým se můžeme řídit, pak opět otevíráme dveře režimům, jako byl Hitlerův nacismus a komunistický režim.

Právě totalitní systémy se snaží člověka přesvědčit, že jusnaturalismus je právní směr, který je tmářský. Zvláště, pokud se jedná o jusnaturalismus, který vyvěrá z Boha.

J. Locke tvrdil, že legitimita zákonodárce vyvěrá z implicitního souhlasu národa. Americký politický sociolog Seymour Martin Lipset řekl, že legitimita znamená schopnost vlády přesvědčit občany, že tato vláda je nejvhodnější pro společnost

To vše však znamená, že lidstvo nemá žádný korektiv ke svému jednání. Pak každá vláda, která se mění jednou za 4 roky, zvláště pokud bude mít ústavní většinu, má legální i legitimní právo velice silně změnit právní systém naší republiky. Její hodnoty.

Německý politický filozof D. Sternberger legitimitu označil jako systém, kde vláda je přesvědčena o svém právu vládnout a někteří tuto skutečnost uznávají. Opravdu to ale stačí?

Oproti tomu stojí jusnaturalismus. Zcela jistě není možné říci, že je vždy lepší než juspozitivismus.

Skutečnost, že ani základní podmínka pro fungování vlády, resp. pochopení legality, není jasně pochopena a definována, činí z nadějného imperativu (legitimity) právně-morální nenormou, protože základem normy, je její jasnost a možné pochopení.

Tento problém vystihují základní 2 německé pojmy - „Sein“ a „Sollen“, tedy bytí a mětí. Jde o skutečnost, zdali společnost je sama o sobě jediným svrchovaným pánem, který určuje, co může být, či je zde Bůh, který určuje, co smí být.

Jde tedy o bytí, které je předem dané a člověk ho nemůže sám o sobě změnit. Ernst Forsthoff došel k závěru, že počet přirozenoprávních teorií jest neomezený, protože pojem přirozenost se dá též vykládat neomezenými pohledy.

Jak jsem již nastínil dříve, přirozenost se vždy pojí s rozumem. Není to tedy žádné „tmářství“, které by souviselo s dnešním pohledem na morálku, jakožto systémem, daným katolickou církví, která si chtěla uzurpovat moc a vládu nad lidskými srdci či myslí.

Kelsen již před druhou světovou válkou velice dobře vyjádřil, že skutečnost, že určité jednání je protiprávní, není způsobené překročením určitého morálního přesvědčení, tedy překročením určitého hodnotového žebříčku, který je transcendentní, ale chování je protiprávní jen a proto, že platné právo tak stanoví a porušení normy je sankcionováno. Ale je to správně?

Zajímavé je pojetí přirozeného zákona u Sv. Tomáše Akvinského. Dle jeho soudu totiž spravedlnost s přirozeností velice souvisí. Co je spravedlivé, musí být i přirozené. Neplatí však to, že to co je přirozené, je i spravedlivé.

Sv. Tomáš definuje zákon jako „určité ustanovení rozumu, vydané a vyhlášené k obecnému dobru tím, kdo se stará o společnost“. Recipient musí být srozuměn s tím, že zákon je pro obecné dobro, tedy i pro něj.

Sv. Tomáš pak rozlišuje různé druhy zákona. Věčný zákon – jakožto lex aeterna, lex naturalis jakožto přirozený zákon a lex sumane sive positiva - pozitivní zákon. Přičemž konstatuje, že výše uvedená definice zahrnuje, resp. platí, pro všechny druhy zákona.

Ochrana osobnosti souvisí mnohem více s filozofií, než s právem jako systémem. Jde totiž o otázku, co je to člověk, co tvoří jeho osobnost. Kdo ji má chránit a za jakých podmínek může být do ní zasazeno.

Nejde o právní problém, jako je např. nabytí od nevlastníka. Peníze, potažmo majetek je důležitý, ale jde jen o hmotný substrát ve svém výsledku. Osobnost a zásah do ní ovlivňuje samotnou podstatu člověka, společnosti jako takové. Jak přistupujeme k jedinci, tak přistupujeme k hodnotám, které neurčuje společnost, ale vždy několik jedinců.

Současný systém ochrany osobnosti je naprosto nedostatečný. Paragrafované znění a to jak OZ, tak NOZ, je jen vágním pojednáním zákonodárce, aby kodifikoval, co kodifikováno být musí, ale ne, aby řešil samotnou podstatu. A to předcházení zásahu do osobnostních práv.

Evropa po 2.000 leté historii, po 20. století, kdy díky nesvobodě slova zažila mnoha utrpení, se rozhodla akcentovat svobodu projevu na úkor ochrany osobnosti. Amerika tento akcent povýšila na piedestal zákonodárství a rozhodování Nejvyššího soudu USA.

Dle mého názoru jde však o velikou chybu. Zcela jistě je zapotřebí, aby společnost měla právo na informace. Též je důležité, aby media měla přístup ke všem informacím. Nelze dopředu presumovat, až na určité výjimky, co medium má právo za informace obdržet a co ne. To pak pochopitelně vede k totalitě.

Na druhou stranu není možné tvrdit, že určité osoby, explicitně řečeno slovy Ústavního soudu ČR, osoby, které jsou veřejně činné (tedy nejen politici, kde by se to dalo ještě chápat, ale i např. herci, modelky, ale i advokáti) mají snížený práh ochrany osobnosti.

Myšlenka, že působením na veřejnosti se automaticky, konkludentně, zbavují jisté míry ochrany svého já, své rodiny, svého soukromí, pak musí jednoznačně vést k degradaci osob, které budou veřejně činné.

Osoba, která je úspěšná ve své profesi a své rodině, nebude mít nikdy zájem, aby veřejně vystoupila, protože by ztratila to nejcennější, co do té doby vybudovala: své soukromí.

Vždyť, co je více, než moci jít svobodně se svými dětmi a manželkou kamkoliv, aniž se budu muset bát únosu svého dítěte. Právě proto velmi bohatí lidé si tolik střeží informace o své rodině.

Současný svět můžeme než demokracií nazývat mediokracií. Média řídí politiky, celebrity, témata společnosti. Současná média jsou velice povrchní, informace zjednodušují, některé naprosto vypouštějí. Úmyslně. Stejně, jako právo nelze pochopit z populárních článků, nelze ani dobře vybrat politika, hvězdu národa, vzor společnosti, bez seriózního zamyšlení, které nám však média nepředkládají. Média nám předkládají povětšinou jen bulvár, skandál, vyjímečně nějaké to pozitivum. Důvodem je prodejnost a výhodnost. Je výhodnější napsat o M. Vašutovi nepravdu a vydělat na této nepravdě 2.000.000,- Kč, než nenapsat, zvláště pokud vím, že v případě prohry u soudu nebude sankce větší než zisk.

A právě proto přicházím s právní úpravou de lege ferenda. Tvrdím, že dokud nebude zde jasný právní nástroj, jak citelně potrestat ty, kteří zasahují z vypočítavosti do práv jedince, do jeho já, podstaty rodiny i jeho okolí, nelze očekávat od společnosti návrat k mravům, které by nás těšily.

Jedinec byl základ společnosti, stejně jako základní jednotka byla rodina. Dnes jsme dovolili, aby jedinec mohl být pranýřován médií pro pobavení společnosti (protože společnost má ráda „chléb a hry“).

Návrat k původním hodnotám, lépe řečeno k morálce, jako determinantu platného práva, bude mít za následek snížení nepřehlednosti právního systému České republiky a tedy i větší spokojenost a srozumitelnost občanů s právním řádem a společností samotnou. To bude jistě i pozitivní pro institut ochrany osobnosti.